

Τμήμα Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης

Ενημερωτικό Δελτίο αρ. 9

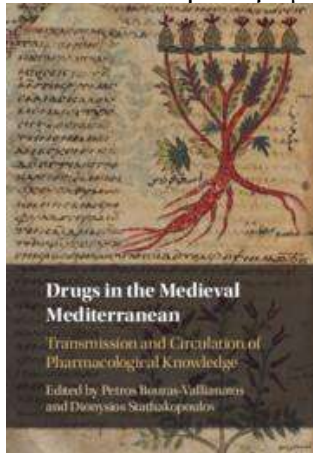
Απρίλιος-Ιούνιος 2025

Το Ενημερωτικό Δελτίο του Τμήματος Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης (ΙΦΕ) έχει ως στόχο να ενημερώνει σχετικά με τις δράσεις και τα νέα των μελών και των φοιτητών του Τμήματος. Η Ιστορία και Φιλοσοφία της Επιστήμης είναι ένα διεπιστημονικό πεδίο, το οποίο μελετά την επιστήμη ως σύνθετο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτισμικό φαινόμενο και αναδεικνύει τις φιλοσοφικές διαστάσεις των θεωριών και της πρακτικής της. Εξετάζει τις φιλοσοφικές, εννοιολογικές, και ιστορικές προσεγγίσεις της επιστήμης εν γένει, των επιμέρους επιστημών (φυσικές επιστήμες, ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες, επιστήμες της ζωής και της νόησης, μαθηματικά και λογική) και της τεχνολογίας. Τα [μέλη ΔΕΠ](#) του Τμήματος περιλαμβάνουν μερικούς από τους πιο ειδικούς παγκοσμίως στον τομέα τους, ενώ αρκετοί από τους καθηγητές του Τμήματος ηγούνται ή συνεργάζονται σε [διεθνή ερευνητικά προγράμματα](#). Το Τμήμα αποτελείται από τρεις Τομείς: Ιστορίας της Επιστήμης και της Τεχνολογίας, Φιλοσοφίας και Θεωρίας της Επιστήμης και της Τεχνολογίας και Επιστημών της Γνώσης και της Νόησης. Προσφέρει το μοναδικό [προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών](#) στην Ιστορία και Φιλοσοφία της Επιστήμης στην Ελλάδα και 9 [μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών](#) στην ελληνική και αγγλική γλώσσα, τα οποία καλύπτουν, μεταξύ άλλων, τη φιλοσοφική έρευνα στο πλήρες εύρος της, την ιστορία των επιστημών και της τεχνολογίας, τη σχέση κοινωνίας-επιστήμης-τεχνολογίας, τις επαυξημένες κειμενικές σπουδές, και τη σύγχρονη γνωστική ψυχολογία. Το ΙΦΕ είναι ένα από τα Τμήματα Ανθρωπιστικών Σπουδών στην Ελλάδα με τους υψηλότερους δείκτες διεθνών ετεροαναφορών.

Βραβεύσεις και Διακρίσεις

- Ο Καθηγητής του ΙΦΕ [Θόδωρος Αραμπατζής](#) εξελέγη Τακτικό Μέλος της Academia Europaea (Section: Philosophy, Theology & Religious Studies).
- Το βιβλίο, [Drugs in the Medieval Mediterranean: Transmission and Circulation of Pharmacological Knowledge](#) (Cambridge University Press, 2023), που επιμελήθηκε ο Αναπλ. Καθηγητής του ΙΦΕ Πέτρος Μπούρας-Βαλλιανάτος

μαζί με τον Αναπλ. Καθηγητή του Πανεπιστημίου Κύπρου **Διονύσιο Σταθακόπουλο** έλαβε την μοναδική

εύφημη μνεία ([Honorable Mention](#)) στο διαγωνισμό βιβλίου για μεσογειακές σπουδές (από την αρχαιότητα έως σήμερα) που διοργανώνεται κάθε τρία χρόνια από το Mediterranean Seminar του Πανεπιστημίου της Καλιφόρνια.

- Η ερευνήτρια του ΙΦΕ **Βανέσσα Σέιφερτ** βραβεύτηκε με το [BJPS Popper Prize](#) για το άρθρο “The Problem of Molecular Structure Just is the Measurement Problem”, το οποίο συνέγραψε με τον **Alexander Franklin** και δημοσιεύτηκε στο *British Journal for Philosophy of Science* το 2024.

Νέο Διεθνές Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

- Στο πλαίσιο του Έργου «Πανεπιστήμια Αριστείας», εγκρίθηκε η πρόταση του Καθηγητή και Προέδρου του ΙΦΕ **Αντώνη Χατζημωυσή** για τη χρηματοδότηση ενός νέου διετούς προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών, του **Joint MA in Contemporary Philosophy** το οποίο θα προσφέρεται από κοινού από το **Department of Philosophy του University of California at Santa Barbara** και το **Τμήμα Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης του ΕΚΠΑ**. Στην πολύμηνη διαδικασία

υποβολής του φακέλου συνέβαλαν σημαντικά η Ομότιμη Καθ. **Βάσω Κιντή** και ο Καθ. **Χρυσόστομος Μαντζαβίνος**. Η πρόταση ήταν μία από τις ελάχιστες που εγκρίθηκαν στο πεδίο των ανθρωπιστικών σπουδών, λαμβάνοντας το ποσό των **3.450.500,00 €**. Το ποσό θα χρηματοδοτήσει την προετοιμασία του προγράμματος, καθώς και την ανακαίνιση και τον εξοπλισμό των χώρων του ΙΦΕ όπου το ΠΜΣ αναμένεται να καλωσορίσει του πρώτους μεταπτυχιακούς φοιτητές τον Σεπτέμβριο του 2026.

Ερευνητικά Νέα

- Συμμετοχή του Καθ. **Στάθη Αραποστάθη** και του **Εργαστηρίου Επιστήμης, Τεχνολογίας και Καινοτομίας στην Κοινωνία (ΕΤεΚΚ)** σε ερευνητικό έργο Συμπράξεις Ερευνητικής Αριστείας με τίτλο: «**METABOOST: Σχεδίαση και ανάπτυξη εφαρμογής για την υιοθέτηση μοτίβων διαλειμματικής**

νηστείας μέσω αξιολόγησης μεταβολικών προφίλ και παροχή εξατομικευμένης διατροφής» (ΚΕ 22102). Συνολικός προϋπολογισμός όλου του έργου 900.000,00 ευρώ. Επιστημονικός υπεύθυνος όλου του έργου είναι ο Καθ. **Δημήτρης Κουρέτας** από το Τμήμα Βιοχημείας και Βιοτεχνολογίας του Πανεπιστημίου

ου Θεσσαλίας. Στο METABOOST συμμετέχουν το Εργαστήριο Φυσιολογίας Ζωικών Οργανισμών, η εταιρία Prognosis Biotech, το Κέντρο Καινοτομίας JOIST και το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ). Το ΕΤεΚΚ του ΕΚΠΑ συμμετέχει ως ερευνητικός εταίρος, με επιστημονικό υπεύθυνο τον Καθ. **Στάθη Αραποστάθη**, και θα αναλάβει τη διεξαγωγή κοινωνιολογικής έρευνας με αντικείμενο το αγροδιατροφικό σύστημα και τη μεταβολική υγεία. Συγκεκριμένα, η ερευνητική ομάδα θα λειτουργήσει ως "ενδιάμεσος" ανάμεσα σε παραγωγούς, βιοχημικούς, τοξικολόγους, βιολόγους, γιατρούς, ερευνητές και σχεδιαστές στον τομέα της πληροφορικής και των δεδομένων, καθώς και καταναλωτές και άτομα με μεταβολικά νοσήματα. Οι βασικοί στόχοι της συμμετοχής του ΕΤεΚΚ περιλαμβάνουν: α) την ενίσχυση της συμπεριληπτικότητας και της ανοικτότητας στον σχεδιασμό της καινοτομίας, β) τη διαμόρφωση ερευνητικών πρωτοκόλλων στη βάση της υπεύθυνης έρευνας και καινοτομίας (RRI), γ) την ανάπτυξη νέων καινοτόμων δεικτών, δ) την εις βάθος κοινωνιολογική διερεύνηση των αναπαραστάσεων και αξιολογήσεων σχετικά με τις νοσηματοδοτήσεις της διατροφής. Στην ομάδα του Καθ. **Αραποστάθη** θα απασχοληθούν ένας υποψήφιος διδάκτορας και δύο μεταδιδάκτορες ως ερευνητές.

- Με απόφαση της Συγκλήτου του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου

(ΕΜΠ), μετά από εισήγηση του Πρύτανη, Καθηγητή **Ιωάννη Κ. Χατζηγεωργίου**, ανατέθηκε το [έργο της έρευνας και της επιμέλειας της συγγραφής επετειακής έκδοσης](#) στον **Αριστοτέλη Τύμπα**, Καθηγητή Ιστορίας της Τεχνολογίας στους Νεότερους Χρόνους στο Τμήμα Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης (ΙΦΕ) του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ). Με την επετειακή αυτή έκδοση θα γιορτάσει το ΕΜΠ τα 190 χρόνια της πρωτοποριακής διαδρομής του στην ακαδημαϊκή αριστεία και την κοινωνική προσφορά.

Ο Καθ. Αριστοτέλης Τύμπας με μέλη της συγκλήτου του ΕΜΠ

Θα καλυφθεί, για πρώτη φορά, το σύνολο της ιστορίας του εμβληματικού πολυτεχνείου της χώρας, με βάση εκτενή νέα έρευνα αλλά και πλήρη αξιοποίηση της διαθέσιμης εργογραφίας. Στην έκδοση θα περιλαμβάνονται σπάνιο φωτογραφι-

κό υλικό και προσωπικές αφηγήσεις, ενώ η δομή θα βασίζεται σε τρεις ενότητες: (1) την ιστορία της διαμόρφωσης των Σχολών του ΕΜΠ και των αντικειμένων εκπαίδευσης στις Σχολές αυτές (2), την ιστορία της ανταπόκρισης της κοινότητας του ΕΜΠ σε κομβικές στιγμές της ιστορίας της Ελλάδας, μέσω, μεταξύ άλλων, σημαντικών τεχνικών έργων, ερευνών και άλλων δράσεων (3), την ιστορία της διακριτής τοποθέτησης

του ΕΜΠ και των αποφοίτων του στο διεθνές δίκτυο πολυτεχνικών και συναφών εκπαιδευτικών και ερευνητικών ιδρυμάτων. Η έρευνα και η συγγραφή θα υποστηριχθεί από τριμελή ομάδα αμειβόμενων ερευνητών, στην οποία συμμετέχουν ο Δρ. **Χρήστος Καραμπάτσος** και οιοποψήφιοι διδάκτορες **Αντώνης Κεχριμπάρης** και **Νίκος Αλέξης**. Όλα τα έξοδα συγγραφής και έκδοσης θα καλυφθούν από το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο.

Εκδηλώσεις – Διαλέξεις (περασμένες)

- Με μεγάλη επιτυχία έκλεισε τον Ιούνιο ο ετήσιος κύκλος διαλέξεων του **ΙΦΕ**, ο οποίος είχε θέμα «**Επιστήμη και Θρησκεία**» και διοργάνωσε ο Αναπλ. Καθηγητής **Πέτρος Μπούρας-Βαλλιανάτος**. Έλαβαν χώρα 9 ομιλίες και συμμετείχαν συνολικά 11 ομιλητές και ομιλήτριες. Οι περισσότερες ομιλίες έχουν βιντεοσκοπηθεί και είναι διαθέσιμες μέσω του [YouTube](#).

- Στο πλαίσιο του **σεμιναρίου του μεταπτυχιακού προγράμματος “Logic”** έλαβαν μέρος οι παρακάτω ομιλίες:

- 1η Απριλίου, **Φίλιππος Παπαγιαννόπουλος**, εκλεγμένος αναπλ. καθηγητής στο Τμήμα Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κρήτης, “**Are Geometric Constructions Algorithmic?**”.

- 6η Μαΐου, **Γιάννης Στεφάνου**, αναπλ. καθηγητής του ΙΦΕ, “**Truth-Theories, Modal Languages, and Substitutional Quantification**”.

- 27 Μαΐου, **Alex Paseau**, καθηγητής μαθηματικής φιλοσοφίας στο

Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης, “**What Is Formalization?**”.

- 3 Ιουνίου, **Δήμητρα Χριστοπούλου**, αναπλ. καθηγήτρια του Τμήματος Μαθηματικών του ΕΚΠΑ, “**Existential Quantification and Ontological Innocence**”.

Όλες οι ομιλίες ήταν υβριδικές, ώστε πολλοί τις παρακολούθησαν διαδικτυακά, και συνοδεύθηκαν από συζήτηση.

- Στις 14 Μαρτίου ο καθηγητής φιλοσοφίας στο New York University **Cian Dorr** έδωσε μια ομιλία στο Νέο Κτήριο του Τμήματος ΙΦΕ με τίτλο “**The Multiplicity of Meaning**”. Η ομιλία, που την παρακολούθησαν φοιτητές και πανεπιστημιακοί, συνοδεύθηκε από εκτενή συζήτηση.

- Την **20η Μαρτίου 2025**, ημέρα Πέμπτη και ώρα 19.00 στη Μεγάλη Αίθουσα του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, **αναγορεύθηκε επίτιμος διδάκτορας** του Τμήματος Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης της Σχολής Θετικών Επιστημών του ΕΚΠΑ

ο κ. **Martin Carrier**, καθηγητής Φιλοσοφίας της Επιστήμης στο Πανεπιστήμιο Bielefeld της Γερμανίας. Την προσφώνηση του τιμωμένου έκανε ο Πρύτανης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, καθηγητής **Γεράσιμος Σιάσος**.

Ο Καθ. Martin Carrier (κέντρο) με τον Πρύτανη και τα μέλη ΔΕΠ του ΙΦΕ

Την παρουσίαση του έργου και της προσωπικότητας του τιμωμένου έκανε ο καθηγητής Θεωρητικής Φιλοσοφίας του Τμήματος Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης του Πανεπιστημίου Αθηνών, κ. **Χρυσόστομος Μαντζαβίνος**. Την ανάγνωση των κειμένων του Ψηφίσματος του Τμήματος, της

Ομιλία Καθ. Martin Carrier

Αναγόρευσης και του Διδακτορικού Διπλώματος έκανε ο Πρόεδρος του Τμήματος Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης, καθηγητής **Αντώνιος Χατζημωυσής**. Ακολούθησε ομιλία του τιμωμένου καθηγητή **Martin Carrier**, με τίτλο «**Science under Attack: Dealing with Failure in Science and with Science Denial**»

- Ο Ομότιμος Καθηγητής του ΙΦΕ **Γιάννης Χριστιανίδης** έδωσε ομιλία στο Institut des Hautes Études de Belgique, του Ελεύθερου Πανεπιστημίου των Βρυξελλών (ULB), με τίτλο [“Interpréter l’algèbre prémoderne au moyen de la géométrie algébrique moderne : une procédure historiquement inacceptable”](#) στις 4 Απριλίου. Επίσης, στις 5 Απριλίου μίλησε στο συνεργαζόμενο με το ULB Κέντρο Ιστορίας των Επιστημών και των Τεχνικών ALTAÏR (Centre d’Histoire des Sciences et des Techniques ALTAÏR) με θέμα [“Résoudre des problèmes arithmétiques par l’algèbre prémoderne : l’exemple de Diophante d’Alexandrie”](#).

- Η Καθηγήτρια του ΙΦΕ **Κατερίνα Ιεροδιακόνου** πραγματοποίησε ομιλία με θέμα **“Aristotle on Recollection”** στο Annual Toronto Workshop in Ancient Philosophy, το οποίο είχε θέμα Aristotle’s Parva Naturalia έλαβε χώρα στις 26 Απριλίου 2025. Επίσης, στις 6 Ιουνίου έδωσε ομιλία με θέμα **“Aristotle and Epicurus on the Reality of Colours”** στο Πανεπιστήμιο Paris 1 Panthéon-Sorbonne.

- Στις 14 Μαΐου 2025 έλαβε χώρα τιμητική εκδήλωση για τον Ομότιμο Καθηγητή του ΙΦΕ **Γιάννη Χριστιανίδη**. Την εκδήλωση παρακολούθησε πλήθος κόσμου. Για το έργο και την προσωπικότητα του κ. Χριστιανίδη μίλησαν οι Ομοτ. Καθηγητές **Διονύσιος Αναπολιτάνος**, **Κώστας Γαβρόγλου** και **Στυλιανός Νεγρεπόντης**, ο Καθηγητής **Θόδωρος Αραμπατζής**, ο Αναπλ. Καθηγητής **Μιχάλης Σιάλαρος** και η Διευθύντρια των Πανεπιστημιακών Εκδόσεων Κρήτης **Διονυσία Δασκάλου**.

(από αριστερά προς δεξιά) **Μιχάλης Σιάλαρος**, **Διονυσία Δασκάλου**, **Κώστας Γαβρόγλου**, **Θόδωρος Αραμπατζής**

Ο Ομοτ. Καθηγητής **Γιάννης Χριστιανίδης**

- Ο Καθηγητής **Σταύρος Δρακόπουλος** έδωσε ομιλία με τίτλο **“Contribution to Heterodox Econo-**

mics” στο 28th European Conference for the History of Economics, Τορίνο, Ιταλία, **21-24 Μαΐου**, 2025. Επίσης, παρουσίασε μαζί με τον Αναπλ. Καθηγητή **Ι. Κατσελίδη** εργασία με τίτλο **“The Role of Psychology in the Non-Mainstream tradition: George Katona, Herbert Simon and other dissenters”** στο 25ο Συνέδριο Ελλήνων Ιστορικών Οικονομικής Σκέψης, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, ΕΚΠΑ, **6-7 Ιουνίου 2025**.

- Ο Καθηγητής **Χρυσόστομος Μαντζαβίνος** έδωσε ομιλία με τίτλο **“The Constitution of Science”** στο Πανεπιστήμιο της Πίζα την **28 Μαΐου 2025**.

- Ο Αναπλ. Καθηγητής του ΙΦΕ **Πέτρος Μπούρας-Βαλλιανάτος** έδωσε τις παρακάτω ομιλίες:

- **“The Role of Diet in Treating Mental Illnesses in Byzantium”** στο πλαίσιο του διεθνούς συνεδρίου **“Mental Disorders in the Greek Middle Ages, The Danish Institute at Athens, 5-6 Μαΐου 2025**.

- **“Late Byzantine Medicine and Its Expansion through Appropriations from the Islamicate and Latin Medical Traditions”** στο πλαίσιο του διεθνούς συνεδρίου **“Tansferts culturels à Byzance et au-delà”, École française d’Athènes, 15 Μαΐου 2025**.

- **“Medical Education in Later Byzantium (11th–15th c.): Texts and Contexts”** στο πλαίσιο του διεθνούς συνεδρίου **“Education and Literature in a Medieval Eurasian Context”**, το οποίο έλαβε χώρα στο Central European University στη Βιέννη μεταξύ **4-6 Ιουνίου 2025**.

- “Byzantine Hospital Recipes: Texts and Contexts” στο πλαίσιο του 27th International Congress of History of Science & Technology, το οποίο έλαβε χώρα στη Ν. Ζηλανδία, **29 Ιουνίου-5 Ιουλίου 2025**.

- Η ερευνήτρια του ΙΦΕ **Βανέσσα Σέιφερτ** διοργάνωσε στα πλαίσια του Marie Curie προγράμματος **CReaCaL** ένα τελικό συνέδριο στο νέο κτίριο ΙΦΕ στις **11-12 Ιουνίου 2025**. Καλεσμένοι ομιλητές ήταν οι **Αντώνης Αντωνίου, Σταυρος Ιωαννίδης, James Ladyman, Federica Russo** και **Σταθης Ψυλλος**. Πραγματοποιήθηκαν επίσης δυο στρογγυλές τράπεζες πάνω στην επικοινωνία της επιστήμης και την ιστορία της χημείας. Το πλήρες πρόγραμμα μπορείτε να το βρείτε [εδώ](#).

- Ο Καθηγητής **Στάθης Αραποστάθης** συμμετείχε, ως Διευθυντής του Εργαστηρίου «**Επιστήμη, Τεχνολογία και Καινοτομία στην Κοινωνία**», και επιστημονικός υπεύθυνος του έργου Go-JuST-Governing Just Sociotechnical Transitions (www.go-just.com) στις δράσεις του Φεστιβάλ Αθηνών-Επιδάυρου. Πιο συγκεκριμένα, υπήρξε ομιλητής και μέλος του πάνελ στη συζήτηση με θέμα «**Μετά τον Άνθρωπο: Η Γη στην Εποχή της Τεχνοκρατορίας**». Η εκδήλωση εντάχθηκε στη σειρά ανοικτών συζητήσεων «**Η Θαυμάσια Επιμονή**», την οποία επιμελήθηκε ο καθηγητής του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης **Δ. Παπανικολάου** και διοργανώθηκε από το Διεθνές Φεστιβάλ Αθηνών-Επιδάυρου. Η συζήτηση πραγματοποιήθηκε στις **19 Ιουνίου**, στους

χώρους του Φεστιβάλ, στην Πειραιώς 260.

Ο Καθ. Στάθης Αραποστάθης (δεύτερος από αριστερά) ομιλεί στην εκδήλωση.

- Στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος “**ANDROMEDA: The Epistemology of Dark Matter and Modified Gravity**”, του οποίου είναι επιστημονικός υπεύθυνος ο Καθηγητής **Θόδωρος Αραμπατζής**, διοργανώθηκε από τον μεταδιδάκτορα **Αντώνη Αντωνίου** το συνέδριο “**The Epistemology of Dark Matter and Modified Gravity**,” Ιστορικό Αρχείο του ΕΚΠΑ, Αθήνα, **19-20 Ιουνίου 2025**.

- Ο Καθηγητής **Στάθης Αραποστάθης** μαζί με τους μεταδιδάκτορες **Βάσω Καραντζαβέλου, Σωτήρη Αλεξάκη, Γιάννη Φωτόπουλο, Δημήτρη Λαγκουβάρδο** και **Δήμητρα Μπαρκούτα** παρουσίασαν εργασία με τίτλο “**Perceived Injustices, Selection Pressures and the Politics of Sustainable Agrifood Transitions in Greece: Regime Destabilization, Resilience and Regional Development**” στο πλαίσιο του International Sustainability Transitions Annual Conference: Tensions and Trade - Offs in Structural Changes for Sustainability Transitions, **24-26 Ιουνίου 2025**, στη Λισαβόνα της Πορτογαλίας.

Εκδηλώσεις – Διαλέξεις (προσεχείς)

• Στις 29–30 Σεπτεμβρίου 2025, το Εργαστήριο Επιστήμης, Τεχνολογίας και Καινοτομίας στην Κοινωνία (ΕΤεΚΚ) του Τμήματος Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης θα φιλοξενήσει διεθνή επιστημονική διημερίδα με τίτλο **“Governing Just Agrifood Transitions: Politics of Justice, Responsibility and Resilience in Sustainable Food Transitions”**. Η εκδήλωση συγκεντρώνει ερευνητές από τα πεδία των Science and Technology Studies, Sustainable Transitions Studies, Responsible Research and Innovation και Food Studies (συμπεριλαμβανομένου και των Food Ethics), με στόχο τη διερεύνηση του τι συνιστά δίκαιη διακυβέρνηση στις μεταβάσεις προς βιώσιμα και δίκαια διατροφικά συστήματα στην Ευρώπη και παγκοσμίως. Εστιάζοντας στις ηθικές, πολιτικές και υλικές διαστάσεις των τεχνοεπιστημονικών αλλαγών στον αγροδιατροφικό τομέα, η διημερίδα αναδεικνύει τις συχνά αφανείς αδικίες που ενυπάρχουν στα κυρίαρχα καθεστώτα παραγωγής και κατανάλωσης. Η ευθυγραμμίζεται με την αποστολή

της European Society for διοργάνωση της διημερίδας εντάσσεται στο πλαίσιο του έργου Go-JuST: Governing Just Sociotechnical Transitions, το οποίο χρηματοδοτείται από το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛΙΔΕΚ), και αποσκοπεί στην ενίσχυση του διεπιστημονικού διαλόγου. Η θεματολογία της εκδήλωσης Agricultural and Food Ethics (EurSafe), η οποία την υποστηρίζει ως το επίσημο ενδιαμέσο εργαστήριο της. Η διημερίδα συνδιοργανώνεται με το Norwegian University of Science and Technology (NTNU) και το Ινστιτούτο Αγροτικής Οικονομίας και Κοινωνιολογίας (ΙΝΑΓΡΟΚ). Οι δεκαπέντε προσκεκλημένες εισηγήσεις καλύπτουν περιπτώσεις από τρεις ηπείρους και προέρχονται από δέκα διεθνή πανεπιστήμια και ερευνητικούς οργανισμούς. Κεντρικές Ομιλίες και Ομιλητές: **“Making Sense of Just Agrifood Transitions”** — **Teea Kortetmäki**, Πανεπιστήμιο Jyväskylä **“Branching Pathways in Agroecological Transformations: Dancing Between Control and Care in Murmurations Towards More Convivial Food and Farming”** — **Andy Stirling**, SPRU, Πανεπιστήμιο του Sussex.

Ορκωμοσία Μεταπτυχιακών Φοιτητριών/ητών

• Την 3.4.2025 έγινε η ορκωμοσία των αποφοίτων του [ΠΜΣ Ιστορία και Φιλοσοφίας της Επιστήμης και της Τεχνολογίας \(ΙΦΕΤ\)](#). Από το πρόγραμμα αποφοίτησαν 8 φοιτητές.

Επίσης έλαβε χώρα η απονομή του «Βραβείου Βάνα Γρηγοροπούλου» στους αποφοίτους Νίκο Μαράκα και Φοίβο Συρίγο.

Ορκωμοσία Μεταπτυχιακών Φοιτητριών και Φοιτητών του ΠΜΣ ΙΦΕΤ

Απονομή του «Βραβείου Βάνα Γρηγοροπούλου». (αριστερά προς δεξιά): Καθ. Βασίλης Καρακώστας, Φοίβος Συρίγος, Καθ. Αντώνης Χατζημωυσής, Νίκος Μαράκας

Νέα Αποφοίτων και Υποψ. Διδασκτόρων

- Ο Δρ. **Κωνσταντίνος Κωνσταντής**, απόφοιτος του διδακτορικού προγράμματος του ΙΦΕ το 2025 (επιβλέπων: **Α. Τύμπας**), επιλέχθηκε ως εκδότης του Αποθετηρίου για θέματα ηθικής της τεχνολογίας του [Institute of Electrical and Electronics Engineers](#) (IEEE), της μεγαλύτερης, διεθνώς, επιστημονικής και επαγγελματικής κοινότητας στο χώρο των μηχανικών. Το IEEE Ethics History Repository (IEHR) είναι ένα Αποθετήριο του IEEE History Center αφιερωμένο στην ιστορία των παρεμβάσεων του IEEE σε θέματα ηθικής της τεχνολογίας. Το 2016 προτάθηκε η δημιουργία του από τον **Walter L. Elden, P.E., IEEE and SSIT Life Senior Member**, ο οποίος διετέλεσε και αρχικός εκδότης του. Το 2025 ο **Walter Elden** συνταξιοδοτήθηκε και έγινε Editor Emeritus και ο Δρ. **Κωνσταντίνος Κωνσταντής** από το Τμήμα ΙΦΕ του ΕΚΠΑ επιλέχθηκε ως ο νέος εκδότης του Αποθετηρίου.
- Η **Κορνηλία Παπαναστασίου**, υποψήφια διδάκτωρ του Τμήματος

Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης, ΕΚΠΑ, υπότροφος του ΕΛΙΔΕΚ, επιλέχθηκε μαζί με τέσσερις άλλους ερευνητές και ερευνήτριες από ελληνικά πανεπιστήμια για το πρόγραμμα [Visiting Researchers in Nafplio](#), το οποίο διοργανώνεται από το Κέντρο Ελληνικών Σπουδών (ΚΕΣ) και το Harvard University. Η θεματική του προγράμματος ήταν φέτος εστιασμένη στο πεδίο "Bioethics". Ο τίτλος της διδακτορικής έρευνάς της, η οποία επιβλέπεται από τον **Α. Τύμπα** (επιβλέπων), την **Κ. Βλαντώνη** και τον **Σ. Ψύλλο**, είναι "Contextualizing the integration of AI and Big Data in Assisted Reproductive Technologies". Το πρόγραμμα, για το οποίο επιλέχθηκε περιλάμβανε δύο εβδομαδιαίες επισκέψεις στο Ναύπλιο, στις εγκαταστάσεις του ΚΕΣ, κατά τη διάρκεια των οποίων οι νέοι ερευνητές και ερευνήτριες επωφελήθηκαν από την πρόσβαση στις πηγές και τα εργαλεία που παρέχει η ψηφιακή βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Harvard.

Επίσκεψη Μαθητών στο ΙΦΕ

• Την **1η Απριλίου** επισκέφθηκαν το Τμήμα Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης (ΙΦΕ) 20 μαθητές και μαθήτριες του **Πειραματικού Γυμνασίου Χανίων** (Κρήτης), συνοδευόμενοι/ες από τον κο **Νίκο Αग्रιμάκη** καθηγητή Κοινωνικών Επιστημών και την κα **Μαρία Ράπτη** καθηγήτρια Φυσικών Επιστημών του σχολείου. Την ομάδα υποδέχθηκε ο Πρόεδρος του Τμήματος, Καθηγητής **Αντώνης Χατζημωυσής** στο νέο κτήριο, τους καλωσόρισε και τους ενημέρωσε για τον σκοπό και τις δραστηριότητες του ΙΦΕ, ακολούθως περιηγήθηκαν στα γραφεία μελών του Τμήματος και είχαν την ευκαιρία να συνομιλήσουν με τον Καθηγητή **Αριστείδη Χατζή**. Στη συνέχεια μετέβησαν στις αίθουσες

Συνάντηση μαθητών με τον Πρόεδρο του ΙΦΕ, Καθηγητή Α. Χατζημωυσή

διδασκαλίας, όπου ο Αναπλ. Καθηγητής **Πέτρος Μπούρας-Βαλλιανάτος** τους φιλοξένησε στο μάθημά του και τους ενημέρωσε για θέματα σχετικά με την ιστορία των επιστημών. Η επίσκεψη ολοκληρώθηκε με περιήγηση στη βιβλιοθήκη από την προϊσταμένη της βιβλιοθήκης κα **Ντούνια**. Οι μαθητές, οι μαθήτριες και οι συνοδοί εκπαιδευτικοί έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το ΙΦΕ. Όπως ανέφεραν: «Η επίσκεψη στο Τμήμα Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης τους προσέφερε πολύτιμες εμπειρίες και γνώσεις, καθώς και μια νέα οπτική για τη σημασία της επιστημονικής σκέψης». Την επίσκεψη συντόνισε η Δρ. **Γεωργία Φέρμελη**, μέλος ΕΔΙΠ του ΙΦΕ.

Αναμνηστική φωτογραφία των μαθητών με τον Αναπλ. Καθηγητή Π. Μπούρα-Βαλλιανάτο

Επίσκεψη Φοιτητών/-τριών του ΙΦΕ στο Μουσείο Μπενάκη

• Την **Τρίτη 27 Μαΐου** έλαβε χώρα επίσκεψη 28 προπτυχιακών φοιτητών και φοιτητριών στη βιβλιοθήκη του **Μουσείου Μπενάκη** στο πλαίσιο του επιλεγόμενου μαθή-

ματος «Εισαγωγή στην Παλαιογραφία» που διδάσκει ο Αναπλ. Καθηγητής **Πέτρος Μπούρας-Βαλλιανάτος**. Οι φοιτητές/-τριες ξεναγήθηκαν στην Βιβλιοθήκη από

την Επιμελήτρια Χειρογράφων και Σπάνιων Βιβλίων, κα **Πανωραία Μπενάτου**. Ο κ. **Μπούρας-Βαλλιανάτος** παρουσίασε 14 βυζαντινά και μεταβυζαντινά επιστημονικά χειρόγραφα στους/στις φοιτητές/-τριες.

Ομαδική φωτογραφία από την επίσκεψη στη συλλογή χειρογράφων και σπάνιων βιβλίων του Μουσείου Μπενάκη

Ίδρυση Νέου Εργαστηρίου στο ΙΦΕ

• Ένα νέο εργαστήριο με τίτλο «**Εργαστήριο Επιστήμης, Τεχνολογίας και Καινοτομίας στην Κοινωνία**» (ΕΤεΚΚ) (**Science, Technology and Innovation in Society** (STIS)) ιδρύθηκε στο τμήμα Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης (ΙΦΕ). Διευθυντής του εργαστηρίου εκλέχθηκε ο **Στάθης Αραποστάθης**, καθηγητής Ιστορίας της Επιστήμης και της Τεχνολογίας. Το εργαστήριο ιδρύθηκε ως θεσμός που θα ενδυναμώνει τον ρόλο του ΕΚΠΑ στις σπουδές του επιστημονικού πεδίου Επιστήμη, Τεχνολογία, Κοινωνία/ Σπουδές Επιστήμης, Τεχνολογίας και Καινοτομίας. Το εργαστήριο θεμελιώνεται σε ένα σύνολο βασικών στόχων και δεσμεύσεων:

1. Να μελετήσει την επιστήμη και την τεχνολογία ως φαινόμενα που είναι εγγενώς κοινωνικο-πολιτικά και να παραγάγει έρευνα που εμβαθύνει την κατανόηση της συν-παραγωγής των τεχνοεπιστημών και των κοινωνικο-πολιτικών συγκροτήσεων.
2. Να προάγει την έρευνα στην ιστορία και κοινωνιολογία της επιστήμης και της τεχνολογίας υπό

το φως των σημερινών Μεγάλων Προκλήσεων (Grand Challenges)—όπως η κλιματική αλλαγή, ο ψηφιακός μετασχηματισμός και η τεχνητή νοημοσύνη, η ακραία φτώχεια, τα βιώσιμα διατροφικά συστήματα, η έλλειψη πρόσβασης σε νερό, και οι πανδημίες που επηρεάζουν τόσο τους ανθρώπους όσο και τα ζώα.

3. Να διερευνήσει την επιστήμη και την καινοτομία ως μέρος ευρύτερων "καθεστώτων γνώσης", θεσμικά ενσωματωμένων συστημάτων που διαμορφώνουν ποιες μορφές γνώσης θεωρούνται επιδιώξιμες, απαραίτητες και νομιμοποιημένες.

4. Να επικοινωνήσει την ιστορία της επιστήμης και της τεχνολογίας με υπεύθυνο και πολυεπίπεδο τρόπο, υπερβαίνοντας απλουστευτικές, ηρωικές ή ντετερμινιστικές αφηγήσεις.

5. Να μελετήσει κριτικά τους κοινωνικο-τεχνικούς μετασχηματισμούς και τα συστήματα καινοτομίας.

6. Να ενισχύσει την κατανόηση και την επικοινωνία της επιστήμης, της τεχνολογίας και της καινοτομίας «σε χρήση». Οι έρευνες να δώσουν έμφαση στο πώς διαμορφώνονται, επανερμη-

νεύονται και επικοινωνούνται η επιστήμη, η τεχνολογία και η καινοτομία στην διαδικασία της συγκρότησής τους και χρήσης τους.

Η ίδρυση του εργαστηρίου εγκαινιάστηκε με μία εναρκτήρια διαδικτυακή εκδήλωση που συμπεριελάμβανε την ομιλία του Καθηγητή **Stephen Hilgartner** από το Πανεπιστήμιο Cornell. Ο τίτλος της ομιλίας ήταν «**Science and the Crisis of Democracy in the United States**». Η εκδήλωση οργανώθηκε στις **13 Μαΐου 2025** και συμμετείχε ένα ακρο-

ατήριο 80 και πλέον ατόμων. Χαιρετισμοί έγιναν από τον καθηγητή Αναλυτικής Χημείας **Νικόλαο Θωμάϊδη**, Αναπληρωτή Πρόεδρο του Συμβουλίου Διοίκησης του ΕΚΠΑ και τον καθηγητή Σύγχρονης Φιλοσοφίας **Αντώνιο Χατζημωυσή** πρόεδρο του τμήματος Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης. Στην αρχή της εκδήλωσης ο Διευθυντής του εργαστηρίου Καθηγητής Ιστορίας της Επιστήμης και της Τεχνολογίας **Στάθης Αραποστάθης** ανέλυσε τους στόχους του εργαστηρίου.

Νέο Μέλος ΔΕΠ στο ΙΦΕ

• Ο Δρ. **Κατσελίδης Ιωάννης** γεννήθηκε στην Αθήνα και είναι απόφοιτος του τμήματος Χρηματοοικονομικής και Τραπεζικής Διοικητικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς. Έχει πραγματοποιήσει μεταπτυχιακές σπουδές στην Οικονομική Επιστήμη στο University of Birmingham (UK) και στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, όπου απέκτησε και το διδακτορικό του δίπλωμα στην Οικονομική Θεωρία και συγκεκριμένα στην Ιστορία της Οικονομικής Σκέψης (Τίτλος Διατριβής: Δοκίμια στην Ιστορία των Οικονομικών της Εργασίας). Πριν το διορισμό του στο τμήμα Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, ήταν Αναπληρωτής Καθηγητής στο τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Επιπλέον, έχει διδάξει, μεταξύ άλλων, στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, στο Εθνικό και

Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, στη Σχολή Ναυτικών Δοκίμων, στο Πανεπιστήμιο Πειραιώς και στο Πανεπιστήμιο Πατρών, και έχει εργαστεί ως ερευνητικός συνεργάτης στο Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ). Επιπρόσθετα, έχει δημοσιεύσει διψήφιο αριθμό άρθρων σε έγκριτα επιστημονικά περιοδικά με κριτές, ό-

Ορκωμοσία Αναπλ. Καθηγητή **Ι. Κατσελίδη** ενώπιον του Πρυτάνεως **Γ. Σιάσου**

πως π.χ. στα *European Journal of the History of Economic Thought*, *Journal of Economic Methodology*, *Journal of Economic Issues*, *American Journal of Economics and Sociology* και *History of Economic Ideas*, και έχει παρουσιάσει εργασίες του σε ελληνικά και διεθνή επιστημονικά

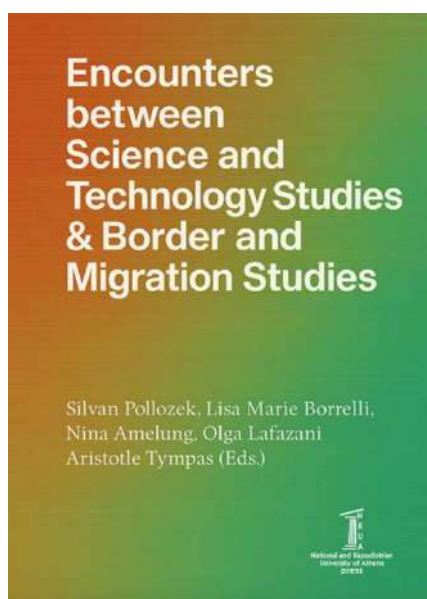
συνέδρια. Τέλος, τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα είναι η ιστορία της οικονομικής σκέψης, η μεθοδολογία της οικονομικής, η οικονομική πολιτική και η πολιτική οικονομία της εργασίας.

Πρόσφατες Δημοσιεύσεις Μελών του Τμήματος

- **Συνέντευξη** Καθηγητή **Χρυσόστομου Μαντζαβίνου** με τίτλο “Science, society, and the search for truth”. Το πλήρες κείμενο είναι διαθέσιμο [εδώ](#).

- **Συλλογικός τόμος:**

Silvan Pollozek, Lisa Marie Borelli, Nina Amelung, Olga Lafazani and Aristotle Tympas (eds.), [*Encounters between Science and Technology Studies & Border and Migration Studies*](#), National and Kapodistrian University of Athens (NKUA) Press, 2025.

- **Άρθρα:**

- Arabatzis, T., “[History of Science and its Interlocutors in the Humanities](#),” *Centaurus* 66:3 (2024), 299–316.
- Kampouridis, S. & T. Arabatzis, “[Bytes as Test Tubes: Computational Predictions and a Methodological Chemical Revolution](#),” *Historical Studies in the Natural Sciences* 55:3 (2025), 251-286.

- Αραμπατζής, Θ., Αραποστάθης, Σ., Κατσαλούλης, Η. & Τ. Τύμπας (επ.), «[ΑΦΙΕ-ΡΩΜΑ: Η επικινδυνότητα της πρόβλεψης στις Φυσικές Επιστήμες: Ιστορικές και επιστημολογικές διαστάσεις](#)», *Νεύσις* 31:1 (2025).

- Kanakis, I.; Arapostathis, S.; Rozakis, S. “[Technology, Behavior, and Governance: Far Away, Yet So Close! A Comprehensive Review of the Sustainable Mobility and Transportation Literature](#)”. *Sustainability* 2025, 17, 4228.

- Ierodiakonou, K., “[The physics and metaphysics of Stoic corporealism](#)”, in *The Oxford Handbook of Hellenistic Philosophy* (eds. J. Klein and N. Powers), Oxford: Oxford University Press 2025, 247–68.

- Tzafestas, E. S., “De la légèreté de l’écriture et de la création”, *Intellectica*, to appear.

- Tzafestas, E. S. “An Ecological Model of Cancer Development and Control”, *Proceedings of the XVII International Workshop on Artificial Life and Evolutionary Computation (WIVACE 2024)*, Springer, to appear.

- Καζάντζας, Π., Κεχριμπάρης, Α., Τύμπας, Τ., “[Για τη Σημασία της Ιστορίας στη Διαμόρφωση Ενεργειακής Πολιτικής: Μελετώντας τα Πρακτικά των Συνεδρίων για τις Ήπιες Μορφές Ενέργειας του ΙΗΤ, 1982-2021](#)”, *Τόμος Πρακτικών, 13ο Εθνικό Συνέδριο ΙΗΤ για τις Ήπιες Μορφές Ενέργειας*, Εκδόσεις Ινστιτούτου Ηλιακής Τεχνικής, ΑΠΘ, 525-536.

• **Βιβλιοκρισίες:**

- Gotsis, G. (2025). Review of: JING, T. (2022). [*The Origins and Continuity of Chinese Sociology*](#). Springer, Singapore, pp. XV+502. In: *Neusis: A Biannual Journal for the History and Philosophy of Science and Technology* 31(1), 101-109.

- Gotsis, G. (2025). Review of: FU, PINGPING (ed.) (2024). *Humanistic Leadership Practices: Exemplary Cases from Different Cultures*. Cham: Palgrave Macmillan. In: *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών* 164(1):153–159.

Ολοκληρωθείσες Διδακτορικές Διατριβές

• **Μανάκου, Μαρία.**

Τίτλος: [Δίκαιο και Ηθική στο Noir](#).

Title: Law and Morality in Noir.

Γλώσσα: Ελληνική.

Επιβλέπων καθηγητής: Αριστείδης Χατζής

Έτος ολοκλήρωσης: 2024.

Σύνοψη: Το θεωρητικό κίνημα του Δικαίου και της Λογοτεχνίας (Law and Literature) μέσω των θεματικών, «Το Δίκαιο στη Λογοτεχνία» και «Το Δίκαιο ως Λογοτεχνία», τα τελευταία χρόνια κυρίως στις Η.Π.Α. διαγράφει ένα ευρύ φάσμα διερεύνησης της σύνδεσης μεταξύ του δικαίου και της λογοτεχνίας. Ιδιαίτερα, η θεματική ειδίκευση «Το Δίκαιο στη Λογοτεχνία», που απασχολεί την παρούσα διατριβή, μελετά την απεικόνιση του δικαίου στα λογοτεχνικά έργα, αναλύοντας πώς η λογοτεχνία μπορεί να αναδείξει σημαντικά νομικά ζητήματα και να συμβάλει στην καλύτερη κατανόηση του δικαίου από μια κοινωνική και ιστορική σκοπιά. Στα πλαίσια αυτά και στην κατεύθυνση των σύγχρονων τάσεων του πεδίου, «Δίκαιο και Κινηματογράφος» και «Δίκαιο και μαζική κουλτούρα», η παρούσα διατριβή εστιάζει το ενδιαφέρον της σε ένα λαϊκό προϊόν, που πλέον χαιρεί μεγάλης εκτίμησης από την ακαδημαϊκή κοινότητα με

λετών, τη noir λογοτεχνία και τον noir κινηματογράφο. Στόχος της διεπιστημονικής αυτής έρευνας, η οποία συνδυάζει τη λογοτεχνική και κινηματογραφική ανάλυση του είδους noir με την ανάλυση ζητημάτων φιλοσοφίας δικαίου και ηθικής φιλοσοφίας, είναι να διερευνήσει σε βάθος το πώς η ηθική και το δίκαιο αναπαρίστανται στα λογοτεχνικά και κινηματογραφικά έργα του είδους και το κατά πόσο οι αναπαραστάσεις αυτές μπορούν να συμβάλουν στο έργο του διεπιστημονικού κινήματος «Δίκαιο και Λογοτεχνία». Επικεντρώνοντας την προσοχή στην αρχική, σκληρή, αμερικάνικη μορφή του είδους και ειδικότερα στα πρώτα έργα των Dashiell Hammett, *Ο Κόκκινος Θερισμός*, και Raymond Chandler, *Ο Μεγάλος Ύπνος*, έργα τα οποία εισήγαγαν και καθιέρωσαν το είδος noir, διερευνώνται οι αναπαραστάσεις που προσφέρουν και καταδεικνύεται η σημασία τους για το κίνημα «Δίκαιο και Λογοτεχνία». Μέσω της ανάλυσης των έργων αυτών καταδεικνύεται πώς το noir, το οποίο παρουσιάζοντας ως βασικό του θέμα τις κοινωνικές, νομικές αλλά και ηθικές παθογένειες της κάθε εποχής, έχει εξελιχθεί σε ένα δημοφιλές μέσο κοινωνικής κριτικής, συμβάλλει στην κατανόηση της αλλη-

λεπίδρασης μεταξύ δικαίου και κοινωνίας, καθώς και στην ανάδειξη της ανθρωπίνης φύσης και των ηθικών διλημμάτων που οι άνθρωποι αντιμετωπίζουν σε ένα πολύπλοκο κοινωνικά, οικονομικά και θεσμικά περιβάλλον προσφέροντας νέες γνώσεις και προοπτικές για τη μελέτη της ηθικής και του δικαίου μέσα από το πρίσμα της λογοτεχνίας και του κινηματογράφου.

• **Νακοπούλου, Ευθυμία.**

Τίτλος: Ευρωπαϊκή Ερευνητική Πολιτική και Τεχνο-επιστημονικά Δίκτυα: η περιπτώσιολογική μελέτη των τεχνολογιών ηλιακής ενέργειας.

Title: [European Research Policy and Techno-scientific Networks: the solar energy technologies case study.](#)

Γλώσσα: Αγγλική.

Επιβλέπων καθηγητής: Στάθης Αραποστάθης

Έτος ολοκλήρωσης: 2023.

Σύνοψη: Η έρευνά μας εξετάζει τα προγράμματα έρευνας και ανάπτυξης (E&A) της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) για τεχνολογίες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ), με έμφαση στα φωτοβολταϊκά (ΦΒ). Σε αυτό το πλαίσιο, εξετάζουμε τις χρηματοδοτικές ροές των προγραμμάτων E&A της ΕΕ για την περίοδο από το 1975 έως το 2020. Με βάση την ανάλυσή μας, δείχνουμε πώς η χρηματοδότηση της ΕΕ για E&A διαμόρφωσε τις υλικές διαστάσεις του ενεργειακού συστήματος και πώς αυτές οι υλικές διαστάσεις ταυτόχρονα επέτρεπαν διαφορετικές επιλογές (ενσωμάτωσης) ενώ έθεταν προκλήσεις ως προς το ποιος συμμετέχει, με ποιους όρους κ.λπ. Η ανάλυση βασίζεται στη

διάκριση δύο περιόδων. Η πρώτη περίοδος ξεκινά το 1975 και τελειώνει το 1998, ενώ η δεύτερη περίοδος αρχίζει το 1999 και συνεχίζεται ακόμη. Το κριτήριο για αυτήν την περιοδοποίηση είναι η σχέση μεταξύ της ερευνητικής, ενεργειακής και βιομηχανικής πολιτικής της ΕΕ, και πώς οι αλλαγές στη σχέση μεταξύ αυτών των πολιτικών της ΕΕ επηρέασαν τον χαρακτήρα και το περιεχόμενο των ερευνητικών δραστηριοτήτων και οδήγησαν στον επαναπροσανατολισμό των ερευνητικών προτεραιοτήτων.

Η διατριβή έχει τρεις στόχους. Πρώτον, στοχεύει να εξετάσει τις συνθήκες υπό τις οποίες η ενεργειακή και ερευνητική πολιτική της ΕΕ συμπαρήχθηκαν κατά την εξετασθείσα περίοδο, με έμφαση στο πώς η μεταβαλλόμενη σχέση μεταξύ των δύο έχει ανακατευθύνει τις ερευνητικές προτεραιότητες για τα ΦΒ (και τον τομέα των ΑΠΕ). Παράλληλα, εξετάζονται οι συνθήκες υπό τις οποίες έχουν διαμορφωθεί οι ερευνητικές πολιτικές και προτεραιότητες της ΕΕ για τις ΑΠΕ. Τέλος, η έρευνα στοχεύει να ανακατασκευάσει τα τεχνοεπιστημονικά ερευνητικά δίκτυα των ΦΒ, όπως αυτά έχουν διαμορφωθεί (και αναδιαμορφωθεί) ιστορικά, στο πλαίσιο εθνικών και διεθνικών διαγωνισμών (για διαφορετικές τεχνολογίες) και στο πλαίσιο της μεταβαλλόμενης πολιτικής οικονομίας της ΕΕ για την έρευνα. Για το σκοπό αυτό θέτουμε τα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα: Πώς έχει αλλάξει η ερευνητική πολιτική της ΕΕ για τις ΑΠΕ, κατά την εξετασθείσα περίοδο; Ποιος είναι ο χαρακτήρας των

τεχνοεπιστημονικών ερευνητικών δικτύων των, τα οποία προκύπτουν από τις συνεργασίες που προωθεί η ερευνητική πολιτική της ΕΕ; Πώς έχει αλλάξει ο τομέας των ΑΠΕ σε επίπεδο τεχνολογιών και πρώτων υλών;

• **Παναγόπουλος, Αλέξανδρος.**

Τίτλος: [Αόρατη Εργασία και Τεχνολογία σε Έργα Ψηφιοποίησης στην Ελλάδα, 2004-2020.](#)

Title: Invisible Labor and Technology in Digitalization Projects in Greece, 2004-2020.

Γλώσσα: Ελληνική.

Επιβλέπων καθηγητής: Τέλης Τύμπας

Έτος ολοκλήρωσης: 2022.

Σύνοψη: Σκοπός της έρευνας είναι η ανάδειξη της αόρατης εργασίας που απαιτείται για τη μετατροπή μιας αναλογικής τεχνικής υποδομής πληροφορίας σε ψηφιακή. Η κεντρική ιδέα πίσω από αυτή βρίσκεται στη διαπίστωση ότι ο ηγεμονικός λόγος γύρω από τις «έξυπνες» μηχανές, την ψηφιακότητα και τον ψηφιακό μετασχηματισμό των τελευταίων είκοσι ετών δεν είναι ουδέτερος και χρησιμοποιείται, ανάμεσα σε άλλα, για την υποτίμηση και απαξίωση της εργασίας. Χρησιμοποιώντας θεωρητικά εργαλεία και μεθοδολογικά σχήματα από την Ιστορία της Τεχνολογίας και τις Σπουδές Επιστήμης και Τεχνολογίας (Επιστήμη, Τεχνολογία, Κοινωνία) – ιδίως την προσέγγιση «τεχνολογία κατά τη χρήση» (technology-in-use) – η μελέτη εστιάζει στην εργασιακή αλυσίδα που σχεδιάστηκε και εφαρμόστηκε σε τρία έργα ψηφιοποίησης τη χρονική περίοδο

2004-2020 στην Ελλάδα: i) Ψηφιοποίηση του αρχείου εφημερίδων της Βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων (2004-2008) ii) Ψηφιοποίηση αρχείων των τμημάτων EUROPOL, INTERPOL και S.I.Re.NE. της Διεύθυνσης Διεθνούς Αστυνομικής Συνεργασίας (Δ.Δ.Α.Σ.) (2019-2020) και iii) Ψηφιοποίηση πτυχιακών εργασιών και μεταπτυχιακών και διδακτορικών διατριβών της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (2014-2015).

Στα έργα αυτά απασχολήθηκαν δεκάδες εργαζόμενοι διαφορετικών ειδικοτήτων, των οποίων όμως η απαιτητική, κοπιώδης και δημιουργική εργασία παρέμεινε αόρατη τόσο για τους τελικούς χρήστες του ψηφιακού αρχείου όσο και για τους ίδιους τους υπεύθυνους της διαδικασίας ψηφιοποίησης αφού, προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα που προέκυψαν κατά την υλοποίηση των έργων, οι εργαζόμενοι χρησιμοποίησαν τη φαντασία, τη δημιουργικότητα και επινοητικότητά τους, στοιχεία που ξεπερνούσαν κατά πολύ το πλαίσιο των προκαθορισμένων καθηκόντων τους. Αυτή η δημιουργική εργασία ωστόσο δεν αναγνωρίστηκε από την πλευρά των εργοδοτών ως τέτοια ούτε σε επίπεδο αμοιβής ούτε σε επίπεδο βελτίωσης της παρεχόμενης υπηρεσίας παρά το γεγονός ότι υπήρξε ο καθοριστικός παράγοντας για την ολοκλήρωση των έργων. Παράλληλα, μέσα από την έρευνα αναδεικνύονται τα χαρακτηριστικά ενός εργατικού δυναμικού που απασχολείται στον χώρο της αρχειακής πληροφορίας, δυναμικού φθηνού, κατά βάση νεανικού και γυναικείου, προσωρινής απασχόλησης

ως επί το πλείστον και που συνδέεται στενά με το τοπίο της επισφαλούς εργασίας των τελευταίων ετών ενώ εγγράφεται στο πλαίσιο της περιορισμένης ανθρώπινης παρέμβασης σε σχέση με τις σύγχρονες ψηφιακές τεχνολογίες. Η εκτυφλωτική λάμψη και τα «χαρίσματα» της τεχνικής διάταξης γύρω από την επίλυση προβλημάτων και τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής χρησιμοποιούνται για να αποκρύψουν τον ανθρώπινο παράγοντα κι όσο προβάλλεται και υπερτονίζεται αντίστοιχα υποβαθμίζεται και απαξιώνεται η ανθρώπινη εργασία.

Τμήμα Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης, Πανεπιστημιούπολη, Άνω Ιλίσια, 15771, Αθήνα. Τηλ.: +30-2107275586. Ιστοσελίδα: <https://www.phs.uoa.gr/>

Πρόεδρος Τμήματος: Καθηγητής Αντώνης Χατζημωυσής

Υπεύθυνος Σύνταξης Ενημερωτικού Δελτίου: Αναπλ. Καθηγητής Πέτρος Μπούρας-Βαλλιανάτος

Υπεύθυνος Ιστοχώρου Ενημερωτικού Δελτίου: Καθηγητής Χρήστος Παπαθεοδώρου

Για εγγραφή στο Ενημερωτικό Δελτίο παρακαλώ όπως στείλετε email στο pbourasval@phs.uoa.gr

Το επόμενο Ενημερωτικό Δελτίο θα δημοσιευθεί αρχές Οκτωβρίου 2025. Σας παρακαλώ όπως στείλετε τις ειδήσεις σας έως 25 Σεπτεμβρίου 2025 στο pbourasval@phs.uoa.gr